

MARIEHAMNS STAD | Vision

Vision för Mariefhamn

attraktiv sjöfartsstad med livskvalitet

Bakgrund

Stadsfullmäktige och stadsstyrelsen i Mariefhamn har antagit flera olika dokument som styr verksamheten. De innehåller målsättningar, strategier och handlingsplaner för olika delområden. Budgeten innehåller därtill allmänna riktlinjer och målsättningar. En kort och kärnfullt formulerad vision som beskriver ett önskat läge i framtiden har dock tillsvidare saknats.

I varje organisation är det viktigt att klargöra vilken roll organisationen spelar i samhället, det vill säga att svara på frågan "varför finns vi till?" Detta är formulerat i verksamhetsidén för varje förvaltning. Förbättringsarbetet bör sedan stöttas av en vision som tydliggör organisationens framtida strävan - "vad vill vi bli?" - och som står i överensstämmelse med verksamhetsidén.

Stadsstyrelsen godkände den 9 februari 2006 ett program för strategiskt utvecklingsarbete. I programmet ingick utformningen av en vision för Mariefhamn. Arbetet med visionen bedrevs till en början på tjänstemannanivå med stöd av konsultfirman Scandinavian TQM. I maj 2006 samlades ledningsgruppen och stadens avdelningschefer till seminarier där grunderna för en gemensam övergripande vision samt strategier för framtiden togs fram.

Vision

Visionen för framtiden utgör en helhet som omfattar utveckling av både de kommunala verksamheterna och av näringslivet.

En vision är något som man strävar till. En vision uttrycks ofta som ett framtida tillstånd, som man vill uppnå, och behöver inte uppfylla formella krav på realism, tidsbundenhet eller mätbarhet.

Visionens förverkligande

Visionen och målen anger i vilken riktning Mariehamn skall utvecklas. De viktigaste framgångsrecepten finns inbyggda i visionen och genom att förverkliga den kan målen nås. Olika strategier anger vägen till målet. Visionen skall förverkligas i stadens planering, i budgeten, i beslutsfattandet och i olika styrdokument.

Under visionsarbetet har följande värdeord framkommit:

- Tolerant
- Trygghet
- Kompetens
- Spektakulär
- Möjligheter
- Tradition
- Pulserande
- Öppenhet
- Lycka
- Maritim
- Frihet
- Delaktighet
- Innovativ
- Effektivitet
- Mångfald

Visionen innebär

- att Mariehamn är en öppen, trygg, vital och välskött sjöfartsstad som präglas av mångsidigt kunnande, utveckling och innovationer.
- att staden erbjuder sina invånare stadsmässigt boende i en maritim miljö, livskvalitet, god omsorg och ett rikt fritids- och kulturliv.
- att staden tack vare miljövänliga kommunikationer är en attraktiv mötesplats för beslutfattare och besökare från hela världen.
- att kreativitet, växelverkan och gemensamt ansvar präglar stadens policy gentemot invånarna och näringslivet.

Övergripande mål

Staden skall producera en god samhällsservice enligt stadsbornas behov och önskemål. Staden skall i sin verksamhet iaktta principen om en hållbar utveckling ur såväl ett miljömässigt som ett socialt, kulturellt, ekonomiskt och demokratiskt perspektiv. Stadsborna skall garanteras inflytande över gemensamma angelägenheter och staden skall befrämja växelverkan mellan invånare och förvaltning.

Staden skall vara en jämställd kommun där både kvinnors och mäns kompetens och kunnande tas till vara och där beslutsfattarna är medvetna om och tar hänsyn till att beslut kan få olika konsekvenser för kvinnor och män.

En generalplan har antagits som ger möjlighet att bygga ut och förstärka centrum med

affärslokaler, kontor och bostäder. Parkeringsfrågor löses i samråd med fastighetsägarna.

Västerhamnsområdet är stadens port mot omvärlden. Områdets planering och utsmyckning är av största betydelse med tanke på det första intryck som besökarna här får av Mariehamn.

De evenemang som ordnas har stor betydelse för turismen och bidrar med betydande ekonomiska kringeffekter. Stadens satsningar på kultur och fritid har positiva effekter på företagandet i Mariehamn. Alandica Kultur och Kongress förväntas ha stor inverkan på imagen som konferensstad. Staden har alla möjligheter att utveckla kulturturism med beaktande av stadens sjöfartsprofil, konstverk och kulturella traditioner.

Mariehamn skall uppfylla den Europeiska kommissionens grundläggande kriterier för en attraktiv stad:

1. Tillgänglighet och rörlighet

- En hållbar rörlighet i stadsmiljön fordrar optimal användning av hela infrastrukturen för transport och främjande av användning av de minst föörenande transportsätten.
- Tillgänglighet till flyg.
- Trafiksäkerhet, minskat buller och god luftkvalitet.
- Överkomliga och effektiva allmänna kommunikationsmedel.
- Cykelvägar, gågata, trottoarer. Alternativa bränslen.
- Tillgänglighet även för personer med fysisk funktionsnedsättning.

2. Tillträde till tjänsteinfrastrukturen

- Effektiva och via nätet lättillgängliga sociala tjänster samt tjänster inom utbildning och allmän förvaltning.

- Rätt till barnomsorg.
- Jämställda bostadsområden.
- Hjälptillgång till vissa grupper, som invandrare och mindre gynnade personer, att erhålla samhällstjänster.

3. Den naturliga och fysiska miljön

- Välskötta offentliga utrymmen och områden.
- Attraktiva stadsområden och en livlig stadskärna.
- Uppfyllda krav på luftkvalitet, behandling av avloppsvatten, avfallshantering, vattenförsörjning och buller.
- En effektiv energianvändning.

4. Kultur

- En levande kultur via ett utbud av museer och bibliotek samt bevarande av det historiska arkitekturarvet. Identitetskänsla och en utvecklad kulturturism.
- En kulturpolitik som bygger broar mellan befolkning av olika ursprung och stärker invandrarnas och de nyinflyttades integration i staden.

Samhällsbyggande och boende

Mariehamn erbjuder attraktivt boende nära havet och nära till service i en trädgårdsmässig småstadsmiljö.

I centrum finns arbetsplatser och kvalitetsboende och ett mångsidigt och livligt kultur- och affärsliv.

Staden har två hamnar i en vacker omgivning med goda förbindelser med omvärlden.

Kulturmiljön är särpräglad med en välbevarad stadskärna i empirestil.

Cykelnätet är väl utbyggt och lockande, gatorna är välfungerande med god trafiksäkerhet och tillgänglighet.

Mariehamn erbjuder välbefinnande och livskvalitet för den äldre befolkningen och främjar tillgängligheten för funktionshindrade.

Centrum präglas av välskötta parker. Sammanhängande naturområden ligger i anslutning till omgivande landsbygd och skärgård.

Näringsliv och sysselsättning

Mariehamn har sedan länge profilerat sig som en sjöfartsstad och sjöfarten har genom tiderna betytt oerhört mycket för staden och dess utveckling. Mariehamns och hela Ålands framtida utveckling är knuten till sjöfartens och det övriga näringslivets framgångar.

Genom samverkan med näringsidkare och fastighetsägare utvecklar staden för-

utsättningar för ett aktivt och blomstrande näringsliv. Generalplanen möjliggör en omfattande utbyggnad av centrum och av vissa delar av övriga staden.

Mariehamn upprätthåller en god ekonomisk infrastruktur med kommunal teknik, arbetsplatsområden och köpcentrum.

Miljö och kommunikation

Mariehamns stad har efter många år av fram-synt planering miljöanpassat sina verksamheter och sin infrastruktur och staden omges av havsvikar med frisk vattenmiljö och ett stabilt fiskbestånd. Grönområden och parker dominerar i stadsbilden och luften är fri från föroreningar.

Staden har i samarbete med övriga kommuner på Åland inlett övergången till ett samhälle där beroendet av kolbaserade energikällor är på väg att avvecklas. I stället satsas på vindkraft, vätgasdrift, bio- och avfallsbränsle och fjärrvärme med värmeutvinning ur havet.

Bekväma förbindelser med snabba bränsle-cellsdrivna bussar har upprättats och möjliggör daglig arbetspendling till staden även från den yttre skärgården. Den samordnade utbyggnaden av vägförbindelser mot Finland har påbörjats och lett till att stora delar av skärgårdskommunerna införlivas i stadens upptagningsområde med kortruttsfärjor.

Som en följd av att Åland fått ökad betydelse i internationella sammanhang har en ny rullbana i nord-sydlig riktning byggts på stadens flygplats. Därmed kan flygplatsen ta emot nya vätgasdrivna medeldistansflygplan som flygbolagen är på väg att sätta i trafik.

Äldreomsorg

Stadens äldre invånare och personer med funktionshinder garanteras förutsättningar för ett självständigt liv i en trygg miljö.

En god planering och en professionell bedömning av den enskildas behov av service och tjänster är en garanti för att boende och omsorg står till buds på rätt nivå.

Utbyggnad och utveckling av äldreomsorgen fortsätter i sådan takt att inga vårdköer uppstår.

Utbildning

Mariehamn erbjuder en kvalitativ undervisning i en trygg skolmiljö som ger en god grund för fortsatta studier och arbete.

Medborgarinstitutet är stadens vuxenutbildningscentrum med ett mångsidigt och flexibelt kursutbud som inspirerar till ett livslångt lärande.

Kultur och fritid

Framtidsvisionerna inom kultursektorn framgår av det kulturpolitiska programmet.

Bibliotekshuset är stadens vardagsrum och informationscentral och fungerar som ett kulturhus med olika aktiviteter.

Stadsbibliotekets traditionella bokutlåning är en basfunktion i stadens kulturförvaltning, men den snabba utvecklingen av ny teknik och nya medier kräver nya lösningar och förmedlingsätt.

Staden har genom stadsbibliotekets funktion som centralbibliotek ett tätt samarbete med övriga kommuners kulturförvaltningar och med landskapsregeringen. Utvecklingen

går mot större interaktivitet, egen nedladdning av nya media och automatisering. De mänskliga kontakterna är dock fortfarande betydelsefulla.

Medborgarna har behov av sociala kontakter och biblioteket är en träffpunkt.

Staden har redan tidigt satsat på konstnärlig utsmyckning i sina fastigheter och i utemiljön. Stadens historia och äldre bebyggelse lyfts fram i kontrasten till den moderna utsmyckningen. Den attraktiva utformningen och moderniseringen av den gamla trädgårdsstaden lockar besökare med intresse för ett livaktigt kulturliv i småstadsmiljö. Här kan

besökare se prov på vad åländska designers och konsthantverkare producerar.

Föreningslivets traditioner fortsätter. Mariehamn är det självklara fritids- och kulturcentrumet på Åland. Evenemangen håller hög standard och är variationsrika. Staden har högklassiga anläggningar för nationella och internationella evenemang och invånarna har goda möjligheter att utöva fysiska aktiviteter.

Barn och ungdom

Barnomsorgen i Mariehamn är fortsättningsvis en välfungerande, högkvalitativ verksamhet som ger god omvårdnad i sådan form och omfattning som barnfamiljernas situation kräver.

Med barnet i fokus borde även verksamhet kunna erbjudas på obekvämt arbetstid.

Barnomsorg finns i familjernas närområde med närhet till stadens utbud av natur och kultur.

Tillräckliga resurser finns för att möta barn med behov av särskilt stöd.

En tidig identifiering av barn och unga i riskzoner möjliggör tidiga insatser och på så sätt undviks tunga åtgärder inom barnskydd, missbrukarvård eller annan allmän social service. För vård utanför hemmet har staden ett tillräckligt antal välfungerande familjehem. Om institutionsvård utanför Åland nyttjas skall god kvalitet garanteras.

I all verksamhet prioriteras tidiga, förebyggande insatser.

Historik

Vid planering för framtiden är det viktigt att känna till historien och att teckna en bra bild av nuläget och omvärldsförhållandena. Nedan presenteras några grundläggande fakta med fokus på visionen för Mariehamn.

Historia och bebyggelse

Mariehamn grundades år 1861 av kejsar Alexander II och fick sitt namn efter kejsarinnan Maria Alexandrovna. Staden ligger på ett näs mellan två havsvikar och hamnarna, speciellt Västerhamn, har i alla tider haft stor betydelse för stadens utveckling.

Staden planerades på ryskt sätt med raka och breda gator. Ett av stadens kännetecken är Esplanaden, lindallén, som går från väst till öst. Den första stadsplanen gjordes upp av den kända stadsplaneraren och arkitekten Georg Theodor von Chiewitz redan 1860.

Finlands första kvinnliga byggmästare Hilda Hongell och arkitekten Lars Sonck hör till de byggnadsritare som satt störst prägel på stadens arkitekturhistoria. Omkring år 1900 fanns cirka hundra byggnader som ritats av Hilda Hongell. Lars Sonck är främst känd för sina offentliga byggnader som stadshuset, kyrkan och navigationsskolan.

Vid förra sekelskiftet blev Mariehamn en populär badort. Societetshuset, som var en betydelsefull byggnad i det gamla Mariehamn, låg vid nuvarande Torget och revs 1975.

Mariehamn blev centralort för hela Ålands förvaltning år 1921 då Åland fick sin självstyrelse. Stadsbilden i Mariehamns Österhamn präglas idag av Självstyrelsegården där landskapsförvaltningen är inrymd och där lagtinget sammanträder.

Uppe på Stadshusbacken ligger stadshuset som under åren inrymt en mängd olika funktioner. Här finns i dag en stor del av stadens förvaltning.

Stadsbilden i Mariehamn förändras ständigt men strävan är att behålla karaktären av en luftig och grön trädgårds- och villastad.

MINNE AV DE
FÄNNINGAR SOM
FÖRT SINA GRAV
HAVEN

Sjöfart och turism

Mariehamn har stolta sjöfartstraditioner som började med bondeseglationen i slutet av 1800-talet. I början av 1900-talet internationaliserades rederinäringen och koncentrerades till Mariehamn. Många betydande redare har bott i Mariehamn. Den första av dem var Nikolai Sittkoff, en affärsman som även satsade på sjöfart. Sittkoffs namn lever kvar i en galleria med ett tjugotal affärer i centrum.

Den mest namnkunniga redaren var Gustaf Erikson. Han var på 1930-talet världens största segelfartygsredare och ägde under sin livstid 46 segelfartyg. Gustaf Erikson har i många avseenden satt sin prägel på Mariehamn. Ett av hans fartyg, den fyrmastade barken Pommern, är det sista segelfartyg i sitt slag som bevarats i ursprungligt skick. Fartyget är idag en symbol för Mariehamn.

Stadens främsta tillgång är hamnen. Sjöfarten lever vidare och många rederier har sina huvudkontor i Mariehamn. Idag satsar redarna bland annat på passagerartrafik och på internationell godstrafik. Färjepoken, som tog sin början 1959 och som kan sägas pågå ännu idag, hade sin mest dynamiska och expansiva period under 1980-talet. Färjtrafiken och kryssningstrafiken har utvecklats hand i hand med turismen. Taxfreeförsäljningen ombord har varit avgörande för utvecklingen.

Över 1 miljon turister kommer årligen till Mariehamn. De flesta anländer med någon färja till Västerhamn.

Tack vare det stora antalet turister finns ett livligt affärscentrum och ett stort utbud av tjänster i Mariehamn som också är en populär

konferensort.

Dagens åländska samhällsekonomi bygger i hög grad på service- och tjänstenäringsav vilka shippingen hör till de mest betydelsefulla. Det är förmodligen svårt att någonstans i världen hitta ett samhälle vars ekonomi och välstånd är så intimt förbundna med sjöfartsnäringsen. Shippingverksamheten står för cirka 30 % av Ålands BRP.

Befolkningsutveckling

Staden har som mål att ta emot 90-110 invånare per år. Det betyder att staden år 2035 förväntas ha cirka 14.000 invånare. Teoretiskt sett ger den godkända generalplanen för åren 2006-2035 utrymme för 17.500 invånare.

Målsättningen är att antalet invånare skall öka. Alla som vill bo i Mariehamn skall kunna göra det. Även om resurserna är begränsade försöker staden tillhandahålla ett varierat utbud av tomter för egnahemshus, våningshus och radhus.

Konjunkturer och ekonomi

Bortsett från en period i början av 1990-talet har staden haft god ekonomi i kölvattnet av en lång högkonjunktur.

Mariehamn utgör en gynnsam miljö för innovation och företag och ett starkt näringsliv är väsentligt för Mariehamns framtid. Det är betydelsefullt att hålla en hög servicegrad inom de kommunala verksamheterna och att göra nya infrastrukturella satsningar.

Utmaningar

Global uppvärmning

Den globala välfärden är baserad på god tillgång till billig energi, främst fossila bränslen. En stor del av bränslet används för att hålla igång transporter med bilar, bussar, fartyg och flyg.

I takt med stigande välfärd och teknisk utveckling ökar trafiken ytterligare och därmed efterfrågan på bränsle. Konsekvensen blir allt högre bränslepriser vilket i sin tur är inflationsdrivande.

Exploateringen av fossila bränslen för också med sig att den koldioxid och andra växthusgaser, som fastbundna i jorden skapat de klimatförhållanden som har varit en förutsättning för människans existens, nu är på väg att frigöras med betydande klimatförändringar som följd. Klimatförändringar och högt bränslepris medför med stor sannolikhet starkt förändrade förutsättningar för det framtida Åland och därmed också för Mariehamn.

Goda kommunikationer med omvärlden är en grundläggande förutsättning för samhällsutvecklingen. Ålands och därmed också Mariehamns utsatta läge mitt i Östersjön utan

fasta markförbindelser med omvärlden kan - från att tidigare ha varit en framgångsfaktor - förvandlas till ett hot om partiell isolering av öarnas befolkning som en följd av stigande energikostnader och av klimatförändringar.

Arbetsplatser och servicestruktur

Inom de närmaste tio åren går cirka en tredjedel av stadens anställda i ålderspension. Samtidigt förändras utbudet av arbetskraft. Antalet äldre ökar och antalet yngre minskar. Utbudet av arbetskraft minskar totalt sett och konkurrensen om den arbetskraft som finns hårdnar.

Prognoserna visar att andelen äldre av totalbefolkningen ökar medan andelen barn och unga småningom minskar. Det betyder att det finns skäl att se över servicestrukturen. Den växande skaran äldre kräver allt mer omsorg och övriga samhällstjänster och det kan leda till att inskränkningar måste göras inom andra områden. Även andra organisationer än staden kan i större utsträckning sköta uppgifter som tidigare var kommunala.

Organisationskultur för framtiden

Allmänt

Mariefhamns stad har idag en utpräglat decentraliserad förvaltning. En översyn av förvaltningsorganisationen och nämndstrukturen är nödvändig. Av resurs- och effektivitetsskäl är det aktuellt att centralisera vissa funktioner som fastighetsförvaltning, inköp, löneadministration och kanslitjänster.

Kommunreform

För att den kommunala självstyrelsen på Åland skall bestå och utvecklas krävs en ändring av kommunstrukturen. Många av landsbygdkommunerna är för små för att kunna stå till tjänst med den service, kompetens och effektivitet som invånarna kräver.

Staden behöver mer mark för sin utveck-

ling. Även om det interkommunala samarbetet utvecklas är det inte tillräckligt för att trygga en effektiv verksamhet och inte heller för att skapa engagemang och delaktighet i den demokratiska beslutsprocessen. Framtidens Mariefhamn sträcker sig utöver nuvarande kommungränser.

Kompetensutveckling

Målet är att staden skall vara en omvärldsorienterad och förändringsinriktad organisation vilket är en förutsättning för fortsatt verksamhetsutveckling och för möjligheterna att även i framtiden producera god service på ett effektivt sätt.

Ledarna skall se till att verksamheten präglas av de värdebegrepp som kännetecknar staden.

Styrkor, svagheter, hot och möjligheter

Som ett led i visionsarbetet har diskussioner om nuläget förts vid seminarier med ledande tjänstemän. Diskussionerna har bland annat genomförts i form av SWOT-analyser som innebär att man gått igenom styrkor och svagheter i dagsläget och hot och möjligheter i framtiden.

Styrkor

- läget "mitt i Östersjön"
- goda kommunikationer
- starkt näringsliv
- god ekonomi
- rikt kulturliv
- ren och vacker miljö
- "trädgårdsstad"
- populär turistort
- trygghet
- småskalighet
- väl utbyggd kommunal service
- god sysselsättning
- goda utbildningsmöjligheter på grundskol- och gymnasialnivå
- låg skatteprocent
- många fritidsaktiviteter
- bra fotbollslag
- många evenemang
- huvudstad i självstyrt örike med stort kunnande inom shipping, bank och försäkringsväsende

Möjligheter

- bygga högre och tätare
- utveckla IT-kompetensen
- satsa på bredband (utbyggnad av fibernät)
- effektivera organisationen
- kommunreform
- ökat interkommunalt samarbete
- kryssningsturism
- konferensturism
- kulturturism

Svagheter

- brist på tomtmark för egna hemshus och industrier
- hög prisnivå
- extremt stort beroende av viss näringar såsom sjöfart och turism

Hot

- ökade kostnader
- utflyttning
- sårbara kommunikationer
- försämrad havsmiljö
- konkurrens utifrån
- stagnerande kultur- och affärsliv

Slutord

En organisation som vill bli framgångsrik behöver gemensamma visioner. Att en vision är gemensam innebär att alla i organisationen frivilligt ställer upp på den och tror på den. Visionens innebörd genomsyrar all verksamhet i staden och de mål och strategier som fastställs syftar till att förverkliga visionen.

